

- 1 Návrh OS
- 2 Klasifikace OS
- 3 Kernel operačního systému

Návrh OS – principy

- efektivita
- robustnost
- flexibilita
- přenositelnost
- kompatibilita
- bezpečnost

Efektivita

- Maximální využití dostupných zdrojů
- Použití jednoduchých a jasných principů
- Dekompozice návrhu
 - Objektově orientovaný návrh (pozor na přílišnou fragmentaci)
 - Agenti
 - Komponentní programování

Robustnost

- Schopnost úspěšně se vzpamatovat po výpadku
- Řešeno redundancí (standardní inženýrské řešení): snižuje ovšem pozorovanou efektivitu
 - První výzkum v ČR koncem 50. a začátkem 60. let (Ing. Svoboda)
 - Běžné trojnásobné jištění (např. řídicí počítače atomových ponorek USA)
- V současné době zájem o *self-healing* programy

Flexibilita

- Možnost úpravy (adaptace) podle změněných potřeb
- Často používána ve významu *rozšiřitelnost* (extenzibilita)
 - Definuje a fixuje se rámec (framework)
 - Přidání nové složky bez změny rámce snadné
 - Případně hierarchie rámců (přidání či modifikace nového rámce)

Přenositelnost

- Úzce souvisí s operačními systémy
- Dostatečná abstrakce detailů
 - Virtuální „disk“ namísto konkrétního zařízení
 - Programy psány bez odkazů na speciální vlastnosti
- Využití standardů
- Opět možný rozpor s požadavkem efektivity

Kompatibilita

- Odstínění specifických detailů
- Využití standardů
- Efektivita?
 - Nemusí být negativně ovlivněna

Bezpečnost

Cíl:

- Ochrana dat a majetku před krádeží, zneužitím, či poškozením při současném zachování přístupu vybraných uživatelů.

Problémy:

- Větší nároky na správu systému
- Snižuje snadnost použití
- Klade dodatečná omezení na uživatele (disciplína)
- Srovnání: MS Windows 95 versus MS Windows NT

Externí požadavky (na funkcionalitu OS)

Stejný (podobný) hw a různé priority

- Server: např. stabilita, bezpečnost, propustnost
- Pracovní stanice: např. snadnost ovládání, rozumný výkon ve všech oblastech
- Specializovaná grafická stanice: maximalizace grafického výkonu
- Řídící systém: požadavky real-time, robustnost,

Klasifikace OS

- Monolitický
- Vrstvený
- Modulární
- mikro-kernel

Monolický OS

- Původní operační systémy (proprietární)
- Abstrakce nepoužívána příliš *dovnitř*
- Nejasné rozlišení funkcí uvnitř operačního systému
- „Velké“, špatně rozšiřitelné, špatně udržovatelné
- Poplatné době pomalejšího vývoje hardware a jeho vysoké ceny

Vrstvený OS

- Vrstvy odpovídají procesům správy:
 - Správa CPU
 - Správa paměti
 - Správa periférií
 - Správa systému souborů
- Lepší abstrakce
- Komunikace mezi vrstvami

Modulární OS

- Moduly namísto vrstev
- Zapouzdření (enkapsulace) funkcí
- Komunikace mezi moduly
- Příbuzný objektovému přístupu
- Lepší údržba
- Riziko vzniku „fatware“

Kernel operačního systému

- Kernel, též *jádro* operačního systému:
 - Základní složka operačního systému
 - Odpovídá za:
 - Alokaci a správu zdrojů
 - Přímé ovládání hardware (nízkourovňové interfaces)
 - Bezpečnost
- Mikrokernel:
 - *Malé je pěkné*
 - Modulární přístup, malé moduly odpovídající za konkrétní operace
 - Řada funkcí až v uživatelském prostoru
 - Vysoce flexibilní, upravení operačního systému podle potřeby

Aplikační programová rozhraní (API)

- Definují způsob („calling conventions“) přístupu k operačnímu systému a dalším službám
- Sestává se z definicí funkcí, datových struktur a tříd
- Představuje *abstrakci* volané služby
- Účel:
 - Přenositelnost
 - Snadná správa kódu
- Další použití
 - Překlad mezi službami vysoké a nízké úrovně
 - Převod typů/struktury parametrů
 - Převod mezi způsoby předávání parametrů (by-value a by-reference)

API – příklady

- Práce se soubory:
 - Otevření: `int open(char *path, int oflag, ...)`
 - Čtení: `int read(int fildes, char *buf, unsigned nbytes)`
 - Zápis: `int write(int fildes, char *buf, unsigned nbytes)`
 - Zavření: `int close(int fildes)`
- Práce s pamětí:
 - Alokace paměti: `void *malloc(size_t size)`
 - Uvolnění paměti: `void free(void *ptr)`
 - Změna alokace: `void *realloc(void *ptr, size_t size)`

Periferie z pohledu (modulárního) OS

- Zpřístupněny prostřednictvím příslušného API
- Abstrakce: možnost výměny konkrétního zařízení (disk, síťová karta) bez vlivu na způsob použití
- Příznaky a klíče pro ovládání specifických vlastností: přenositelnost versus efektivita
- Ovladače na nejnižší úrovni („nejblíže“ hardware)
 - Specifické „jazyky“ ovládání periférií na této úrovni
 - Práce se *signály* (např. změna stavu periferie)

Periferie z pohledu (modulárního) OS

Začlenění ovladače do jádra

- kooperativní vs. hierarchické (možnost preempce)
- efektivita vs. stabilita
- formální verifikace ovladačů: Microsoft Static Driver Verifier

Příklady

- Práce s diskem
- Ovládání klávesnice a myši (čtení signálů)
- Grafika a ovládání grafických rozhraní
- Síťové karty